

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Grønbog — Sikre, tilstrækkelige og bæredygtige pensionssystemer i Europa«

KOM(2010) 365 endelig

(2011/C 84/08)

Ordfører: **Petru Sorin DANDEA**

Medordfører: **Krzysztof PATER**

Kommissionen besluttede den 9. juli 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

Grønbog - Sikre, tilstrækkelige og bæredygtige pensionssystemer i Europa

KOM(2010) 365 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, der vedtog sin udtalelse den 16. december 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 468. plenarforsamling den 19.-20. januar 2011, mødet den 20. januar, følgende udtalelse med 185 stemmer for, 9 stemmer imod og 8 hverken for eller imod:

1. Vigtigste anbefalinger

1.1 Som tilkendegivet i **grønbogen om sikre, tilstrækkelige og bæredygtige pensionssystemer i Europa** er medlemsstaterne frie til og fuldt ansvarlige for at definere de grundlæggende elementer i deres sociale sikringssystemer, herunder også deres pensionssystemers udformning og ydeevne. Imidlertid mener EØSU, at en koordineret tilgang på EU-plan kan bidrage til at give sammenhæng og sikre, at de nationale pensionssystemer er i overensstemmelse med de sociale og beskæftigelsesmæssige søjler i Europa 2020-strategien, idet beskæftigelsen er afgørende for pensionssystemernes bæredygtighed. EØSU's kommentarer bør betragtes som en helhed og ikke vælges ud enkeltvis.

1.2 Reformen af pensionssystemerne vedtages på nationalt plan med udgangspunkt i landets specifikke forhold og historie, og de sigter mod at garantere et tilstrækkeligt og bæredygtigt pensionssystem. Ingen specifik type pensionsreform bør fremmes eller sanktioneres – hverken direkte eller indirekte – af EU's regler. I sine udtalelser fra 2000 og 2004 ⁽¹⁾ insisterede EØSU på, at dette område skulle overlades til arbejdsmarkedets parter. På trods af store forskelle mellem de nationale pensionssystemer mener EØSU, at der er tilstrækkelig mange fælles træk, der kunne behandles på EU-plan, fra politisk koordinering til lovgivning, uden at EU's beføjelser på området for fondsbaserede pensionsordninger overskrides.

1.3 Grønbogens forslag skal placeres i den sociale markedsøkonomis bredere kontekst. Krisen er skadelig for vækst, beskæftigelse og pensioner. EU kunne varetage sin støtteopgave ved på samme tid at fastlægge en struktureret genopretningspolitik med henblik på at øge kvalitetsorienteret vækst ved hjælp af en aktiv arbejdsmarkedspolitik, erhvervsuddannelse, investeringer og nytænkning og dermed fremme skabelsen af flere anstændige arbejdspladser, hvilket ville stabilisere de eksisterende pay-as-you-go-ordninger i medlemsstaterne. Disse ordninger fungerer som kraftige »støddæmpere« i krisetider. Forud for en eventuel overgang fra helt solidariske pensionsordninger til en kombination af ordninger (pay-as-you-go og fondsbaserede ordninger) bl.a. på baggrund af argumentet om, at de solidaritetsbaserede pay-as-you-go-ordninger øger de offentlige budgetunderskud, bør medlemsstaterne huske på, at de fondsbaserede pensioner ikke kan hjælpe befolkningen med at overvinde den økonomiske krisens følgevirkninger, tværtimod kan disse ordninger blive svækket hver gang, der opstår en økonomisk krise eller en børskrise.

1.4 På grund af lave fødselsrater og stigende forventet levetid oplever Europa en aldring af befolkningen. EØSU er enig i, at demografiske prognoser bør analyseres og overvåges regelmæssigt, så pensionssystemerne kan tilpasses nye forhold rettidigt og på en hensigtsmæssig måde. Imidlertid skal disse prognoser, inklusive prognoser for fremtidige offentlige udgifter til pension, bruges og betragtes med forsigtighed, da de ind imellem bygger på mange antagelser, der er svære at forudse på lang sigt ⁽²⁾. Man kan således ikke være sikker på, at Eurostats antagelse om, at den forventede levetid vil øges med syv år i EU i løbet af de

⁽¹⁾ EØSU's udtalelser: EFT C 14 af 16.1.2001 s. 50 og EUT C 157 af 28.6.2005 s. 120.

⁽²⁾ Således er prognoser udført i 2000 for 2010 af OECD, Eurostat eller endda De Forenede Nationer ikke i overensstemmelse med den faktiske udvikling.

næste 40 år, holder stik, selvom den er baseret på den bedste ekspertviden. Yderligere stigninger i levetiden kan påvirkes af ændringer i arbejds- og levevilkår. Forslagene i Kommissionens grønne bog er hovedsageligt baseret på demografi og prognoser 50 år frem i tiden og tager efter EØSU's mening ikke hensyn til, at krisens effekt på pensionsordningerne i højere grad skyldes mangel på arbejdspladser og investeringer end demografi.

1.5 EØSU er skeptisk over for, at man ved slet og ret at hæve den lovbestemte pensionsalder skal kunne løse de problemer, der hænger sammen med de demografiske udfordringer. Tværtimod mener EØSU, at dette kunne skubbe millioner af ældre mennesker, især kvinder, ned under fattigdomsgrænsen. Målet bør være at hæve den reelle pensionsalder, så den kommer til at svare til den lovpligtige pensionsalder. Dette skal ske gennem initiativer, der skal få folk til at blive længere på arbejdsmarkedet, suppleret af effektive vækst- og beskæftigelsespolitikkerne. Kun en egentlig politik for »aktiv aldring«, der er rettet mod at få flere til at uddanne sig og få del i livslang læring, kan i væsentlig grad forbedre beskæftigelsesraten for ældre mennesker, der holder op med at arbejde tidligt på grund af problemer med helbredet, arbejdsintensiteten, tidlig opsigelse og manglende muligheder for uddannelse eller for at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Dertil kommer, at en hævelse af den lovfæstede pensionsalder kan øge presset på andre søjler i det sociale sikringsystem⁽³⁾, som f.eks. invalidepension eller minimumsindkomst, som det er sket i nogle medlemsstater, hvilket vil forhindre et egentligt skridt fremad mod sundere offentlige finanser, så det bør overvejes som en ordning på frivillig basis.

1.6 En mekanisme, som automatisk hæver pensionsalderen på grundlag af længere forventet levetid eller den demografiske udvikling, vil være farlig for samfundet som helhed, og støttes derfor ikke af EØSU. De fleste af disse mekanismer øger pensionsalderen automatisk som en funktion af øget forventet levealder og andre arbejdsmarkedsrelaterede parametre. Den slags grundlæggende beslutninger om levevilkår bør ikke tages af en computer, men af et parlament efter en bred offentlig debat, der involverer arbejdsmarkedets parter og andre vigtige aktører. Derudover bør enhver medlemsstat, der indfører denne mekanisme, huske på, at den, selvom den mindsker offentlig modstand mod reformer, kan føre til, at ældre arbejdstagere i stedet må modtage finansiel støtte fra andre søjler i det sociale sikringsystem, hvis de ikke har reelle muligheder for at få et arbejde. Uden videre at indføre denne mekanisme for pensionsordninger for at skabe tilstrækkelige og bæredygtige pensioner giver således ikke de lovede fordele.

1.7 Både pay-as-you-go- og fondsbaserede ordninger er påvirket af den nuværende økonomiske krise, men på forskellig vis. Det skal understreges, at indførelsen af de fondsbaserede

ordninger i nogle medlemsstater i slutningen af 1990'erne blev anset for at være en metode til at undgå pensionsrisici, f.eks. mht. bæredygtighed eller tilstrækkelighed, forårsaget af befolkningens aldring. Finanskrisen og følgerne af den viser, at fondsbaserede obligatoriske pensionsordninger er udsat for specifikke finansielle risici. Imidlertid påvirkes pay-as-you-go-pensionsordninger både af den økonomiske krise og af befolkningens aldring på grund af reduktionen af den samlede lønsum. Det står nu klart, at alle pensionsordninger, uanset hvordan de finansieres, kan blive påvirket, men på forskellig vis, af både den økonomiske krise og af befolkningens aldring. Derfor er der behov for tilsyn og god forvaltning af disse ordninger, samt økonomisk politik, med henblik på i betragtelig grad at mindske de risici, der truer deres bæredygtighed. Selvom der er mange forskellige pensionsordninger i EU, må forsøg på at sikre ordningernes tilstrækkelighed og bæredygtighed tage udgangspunkt i en holistisk tilgang. EØSU mener, at obligatoriske pay-as-you-go-ordninger fortsat skal spille en grundlæggende rolle for sikringen af fremtidens pensioner, og at de derfor bør være genstand for særlig opmærksomhed, så man kan få vendt tendensen til lavere erstatningsprocenter, der kan observeres i mange EU-lande.

1.8 Hvis EU skal kunne sikre bæredygtige offentlige finanser på et tidspunkt, hvor befolkningen aldres, må der ydes en effektiv indsats på følgende centrale områder: styrkelse af beskæftigelsens kvantitet og kvalitet, forbedring af produktiviteten og økonomien, forbedret flexicurity på arbejdsmarkedet, livslang læring, immigration og integration af indvandrere. EØSU mener, at Kommissionen burde anbefale, at der arbejdes på et beskæftigelsesbegreb for alle, med kvalitetsarbejde for alle uanset alder og med særligt fokus på indslusning af unge på arbejdsmarkedet, fremme af aktiv aldring og deltagelse i efteruddannelse og livslang læring. Det man ønsker, er at alle – fra nu af – arbejder og arbejder bedre. Derfor er det afgørende at få skabt de rette betingelser for at skabe nye job.

1.9 EØSU understreger, at et pensionssystem skal være troværdigt og tilstrækkeligt, hvilket indebærer, at man søger efter og anvender nye finansielle ressourcer med henblik på at garantere en balance mellem generationerne. Først da vil kommende generationer bidrage til et pensionssystem, hvilket er helt afgørende for at skabe bæredygtige pensionsordninger. Pensionssystemer skal være gennemsigtige og information og statistik om, hvordan de fungerer samt om medlemmernes rettigheder, skal være tilgængelig og forståelig. Undervisning i finansiel forståelse bør indgå i skolernes læseplaner.

1.10 EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne og Kommissionen til at gøre ligestilling mellem kønnene til en realitet. Kvinder og mænds forskellige pensionsaldrer bør undersøges. I kombination med kvinders lavere pensionsalder betyder det indbyrdes forhold mellem ydelser og demografiske faktorer, at kvinder er mere udsatte for fattigdom i alderdommen. Dette øger kvinders i forvejen højere risiko for lavere pensioner på

⁽³⁾ I de sidste 10 år er dette forekommet i nogle medlemsstater: Eurostat: Population and social conditions; Statistics in focus 40/2009.

grund af lavere løn (løngabet mellem mænd og kvinder), længere forældreorlov og højere risiko for langtidsledighed. Kvinders karrierer er også mere ustabile. I den forstand er det vigtigt at undgå lange perioder uden tilknytning til arbejdsmarkedet. For eksempel kan bedre muligheder for børnepasning og ældrepleje hjælpe adskillige kvinder med at træde ind på arbejdsmarkedet og blive der. EØSU opfordrer kraftigt medlemsstaterne til at gennemføre reelle politikker, der tager fat på disse problemer.

1.11 EØSU bekræfter, at pensioner ikke, som det hævdes i grønbogen, er en »belønning«, men snarere en forsinket løn eller opsparing, uanset hvilket system, der anvendes. Pensionister er en meget vigtig socioøkonomisk kategori og bør ikke betragtes som en byrde, men som vigtige økonomiske aktører, idet de udgør 25 % af befolkningen. De bidrager til den globale efterspørgsel i økonomien.

1.12 Det skal bemærkes, at selv i de medlemsstater, der har et pay-as-you-go-system, er det kun de lønmodtagere, der er i stand til at spare op, der kan betale til de frivillige, fondsbaserede ordninger. En generalisering af obligatoriske fondsbaserede ordninger, en delvis glidning fra pay-as-you-go-ordninger hen imod fondsbaserede ordninger, skal ikke skabe ulighed eller sætte fremtidige pensionisters indkomst på spil.

1.13 Pensioners tilstrækkelighed og bæredygtighed bør ses som en prioritet både ud fra et makroøkonomisk og et socialt perspektiv. I betragtning af dette spørgsmåls betydning for økonomien bør de kompetente myndigheder overveje at lede efter andre måder at finansiere eller supplere pensionsordningerne på end gennem afgifter på arbejdsindkomst, som kan medvirke til at finansiere pensionssystemerne.

1.14 Kommissionen bør opfordre medlemsstaterne til i et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter at reformere de nationale pensionsordninger for at få tilstrækkelige, bæredygtige og sikre pensioner.

2. Svar på spørgsmål stillet af Europa-Kommissionen

2.1 *Hvordan kan EU støtte medlemsstaternes bestræbelser for at skabe mere tilstrækkelige pensionssystemer? Skal EU søge at fastlægge en bedre definition af, hvad en tilstrækkelig pensionsindkomst er?*

2.1.1 Kommissionen bør først og fremmest definere vejledende retningslinjer for tilstrækkelighed på EU-plan. Pensioner skal give materiel sikkerhed og værdighed. Der er mange EU-instrumenter, der giver støtte til medlemsstaterne, herunder den

åbne koordinationsmetode, stabilitets- og vækstpagten og Stockholmstrategien⁽⁴⁾. Ligeledes kan regler om socialsikrings- og pensionsordninger godkendes på EU-niveau i henhold til EUF-traktaten. EØSU erkender, at det er vanskeligt at lovgive på EU-plan, men Kommissionen kunne foretage en vurdering af den eksisterende lovgivning og om nødvendigt gå den igennem, særlig hvad angår fondsbaserede pensionsordninger, i det mindste på følgende områder:

- forsigtighedstilsyn med fondsbaserede pensionsordningers investeringer,
- kønsaspektet i forbindelse med fondsbaserede pensionsordninger,
- solvens for samtlige fondsbaserede pensionsordninger,
- administrative omkostninger ved fondsbaserede pensionsordninger, og
- garantisystemer for pensionsordninger, der administreres privat.

2.1.2 Vurderingen bør især fokusere på udviklingen af obligatoriske fondsbaserede pensionssystemer, der forvaltes af private institutioner med individuelle valgmuligheder, hvilket nogle medlemsstater begyndte at indføre i slutningen af 1990'erne. Den nuværende EU-lovgivning er baseret på erfaringer fra lande, der ikke har anvendt denne slags løsninger i deres pensionssystem. Derfor bør Kommissionen koncentrere sig specifikt om fondsbaserede pensionssystemer og kigge på:

- hvordan aktiverne i disse ordninger behandles ud fra de offentlige finansers synspunkt,
- hvordan der tages højde for valutarisici,
- hvordan der sikres et behørigt tilsyn, så der garanteres passende sikkerhed for sådanne ordninger, der til en vis grad er afhængige af offentlige garantier.

EØSU maner til forsigtighed i reformarbejdet, idet en overførsel af nogle af de bidrag, der i øjeblikket går til pay-as-you-go-systemerne, til fondsbaserede systemer ikke bør svække pay-as-you-go-systemerne for at sikre en reel fordel for fremtidige pensionsmodtagere. Fraværet af en effektiv lovgivning fører til øget finansiel risiko, særlig i tider med økonomisk krise. Pensionskassernes investeringer bør tage højde for, at det er nødvendigt at fordele aktiverne over en hel livscyklus.

⁽⁴⁾ Rådets konklusioner – marts 2010.

2.1.3 Under den åbne koordinationsmetode kunne Udvalget for Social Beskyttelse og dets undergruppe vedrørende indikatorer støttet af Udvalget for Økonomisk Politik og dets arbejdsgruppe om den aldrende befolkning udvikle og forbedre redskaberne til at evaluere de potentielle følger af en aldrende befolkning for bæredygtige offentlige finanser og anstændige pensioner. Det giver ikke det rigtige billede af pensionisters fattigdomsrisiko, hvis risikoen udregnes med Eurostats generelle metode, idet pensionister har forskellige indtægter og udgifter. Der burde udvikles en bedre metode til at vurdere fattigdomsrisikoen for pensionister. Den kunne også anvendes til at overvåge pensionsindkomsternes tilstrækkelighed. Der burde foretages flere statistiske vurderinger med henblik på at vurdere, om pensionerne er tilstrækkelige til at forhindre fattigdom i alderdommen og sikre pensionister en anstændig levestandard, så de har mulighed for at deltage i det offentlige, sociale og kulturelle liv ⁽⁵⁾. Imidlertid er det på nationalt plan, at det må afgøres, om pensionerne er tilstrækkelige.

2.2 Er de eksisterende pensionsregler på EU-niveau egnede til at sikre bæredygtige offentlige finanser?

2.2.1 Pensionsreglerne på EU-niveau fokuserer på at overvåge fremtidige udgifter på baggrund af accepterede regler. Denne metode tvinger beslutningstagere til at rette opmærksomheden mod endepunktet for deres prognoser. EØSU understreger det vigtige i at overvåge pensionsforpligtelsernes generelle niveau. Følgelig kunne de eksisterende regler suppleres med overvågning af og rapportering om implicite pensionsforpligtelser under anvendelse af en godkendt metode.

2.2.2 Det kunne overvejes at revidere reglerne i stabilitets- og vækstpacten for at sikre, at de i tilstrækkelig grad afspejler resultaterne af reformer (herunder overgangen fra 100 % pay-as-you-go-ordninger til delvis fondsbaserede pensionsordninger), der ændrer finansieringen af pensionsordningerne ved at øge de eksplicitte og reducere de implicite forpligtelser. Herved kunne det undgås, at reformer, der har som mål at tackle bæredygtighedsudfordringer på længere sigt, kommer til at lide på kortere sigt på grund af højere eksplicit offentlig gæld.

2.2.3 Hvis der gennemføres effektive reformer på baggrund af prognoserne for 2060, kan dette imidlertid føre til, at man ikke når målet om tilstrækkelige og bæredygtige pensioner. EØSU anbefaler, at obligatoriske pay-as-you-go-pensions-systemer suppleres af fonde, der i de enkelte tilfælde kan fungere som stødpude for at undgå risici ved hurtige tilpasninger, der ville påvirke de mest udsatte.

2.2.4 EØSU mener, at Kommissionens spørgsmål virker vildledende for den brede offentlighed. Det er vigtigt at sikre bære-

dygtige offentlige finanser. Dette skal opnås på nationalt plan og kræver meget mere end blot at kigge på pensionsordningerne.

2.3 Hvordan kan man bedst opnå, at arbejdstagerne trækker sig senere tilbage (dvs. opnår en højere faktisk pensionsalder), og i hvilket omfang hjælper det at hæve pensionsalderen? Skal der indføres automatiske justeringsmekanismer i pensionsystemerne for at tage højde for demografiske ændringer og skabe balance mellem tiden som erhvervsaktiv og pensionist? Hvilken rolle kan EU spille i den henseende?

2.3.1 I 2020 vil den lovbestede pensionsalder i de fleste medlemsstater være 65. Ifølge data fra Eurostat var den gennemsnitlige faktiske pensionsalder i EU 61,4 i 2008 ⁽⁶⁾. Imidlertid er beskæftigelsesfrekvensen for de 55-64-årige stadig lav, kun ca. 40 %. Det er nødvendigt at iværksætte initiativer, der kan skabe job til de ældre arbejdstagere og ændre arbejdsgivernes holdning til denne aldersgruppe samt holdningen hos de ældre arbejdstagere selv, ligesom der er behov for initiativer, der giver mulighed for aktiv aldring. Sådanne initiativer er nødvendige eftersom indførelsen af automatiske justeringsmekanismer for pensionsalder, der fører til en højere lovbestedt tilbagetrækningsalder, ville overføre millioner af arbejdstagere til andre dele af socialsikringsystemet (arbejdsledsunderstøttelse, invalidepension eller garanterede minimumsydelser), hvorved fattigdomsrisikoen for disse grupper øges kraftigt. EØSU mener, at politikker, der fremmer beskæftigelsen, bør prioriteres i EU. Den demografiske udfordring imødegås bedst ved hjælp af en målrettet vækstpact og gennem øget beskæftigelse.

2.3.2 Det er bydende nødvendigt at fremme EU-initiativer under den nuværende Europa 2020-strategi for at give arbejdstagere mulighed for at få et arbejde. Medlemsstaterne bør forbedre beskæftigelsesegnetheden og skabe betingelser, der gør det muligt for virksomheder at skabe arbejdspladser og for arbejdstagere at blive i arbejde, hvis de ønsker det. At fremme et længere arbejdsliv kræver en samlet indsats fra statens, arbejdsgiverens og den enkelte borgers side. Arbejdsgiverne har brug for håndfast støtte til at skabe flere job for ældre arbejdstagere, der holder op med at arbejde tidligt på grund af problemer med helbredet og arbejdsforholdene, arbejdsintensiteten, tidlig opsigelse og manglende muligheder for uddannelse eller for at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Ældre arbejdstagere bør også opmuntres og stimuleres med det formål at fremme deres beskæftigelsesegnethed, så de forbliver aktive på arbejdsmarkedet. Eftersom retten til pension er en grundlæggende ret, er en automatisk hævelse af den lovpligtige pensionsalder ikke en mulighed. EØSU bemærker, at den lovpligtige pensionsalder er et særskilt spørgsmål, som er uafhængigt af hvor længe, man har betalt pensionsbidrag.

⁽⁵⁾ Private pension schemes, European Commission, 2009, side 5.

⁽⁶⁾ Eurostat, MISSOC, Ageing Report, 2010 Joint Report on pensions of the Economic Policy Committee and the Social Protection Committee (Rapport om befolkningens aldring og den foreløbige fælles rapport om pensioner fra Udvalget for Økonomisk Politik og Udvalget for Social Beskyttelse).

2.3.3 Det er tvivlsomt, om den faktiske pensionsalder kan hæves ved udelukkende at øge den lovbestemte pensionsalder. Det ville helt sikkert være diskutabelt, hvis man ikke gennemførte aktive arbejdsmarkedspolitikker, hensigtsmæssige arbejdsmarkedsrelationer, strategier for aktiv aldring og styrkelse af solidariteten i pensionssystemet. Kun en bevidst politik for »aktiv aldring«, som fremmer videreuddannelse og livslang læring, kan få flere ældre i arbejde.

2.3.4 EØSU er overbevist om, at automatiske justeringsmekanismer ikke kan erstatte en almindelig politisk beslutning. Den slags grundlæggende beslutninger om levevilkår bør tages af et parlament efter en bred offentlig debat. Hvis der indførtes automatiske justeringer, kunne man risikere en uhensigtsmæssig kombination af forlængede beskæftigelsesperioder og pensionering. Ændringer i den forventede levealder har tidligere været ledsaget af længere uddannelsesperioder, længere tid som pensionist og kortere arbejdsliv. En hævelse af pensionsalderen bør ikke være et isoleret tiltag, men ledsages af foranstaltninger til forbedrede beskæftigelsesmuligheder for personer, der nærmer sig pensionsalderen.

2.4 *Hvordan kan gennemførelsen af Europa 2020-strategien bidrage til at holde arbejdstagerne på arbejdsmarkedet og til at gøre opmærksom på fordelene herved for virksomhederne og løse problemerne med forskelsbehandling på grund af alder på arbejdsmarkedet?*

2.4.1 At holde arbejdstagerne på arbejdsmarkedet er relevant for alle målene i Europa 2020-strategien. Arbejdsmarkedet parter må inddrages i de initiativer, der tager sigte på at øge beskæftigelsesgraden til 75 % af den erhvervsaktive del af befolkningen. EØSU anser det for nødvendigt med en særlig tilgang for at tackle den udfordring, der består i at øge beskæftigelsesgraden for de 55-64-årige. Udvalget anbefaler, at medlemsstaterne gennem forhandling med arbejdsmarkedets parter sætter et mål for denne aldersgruppe i deres nationale reformprogrammer.

2.4.2 EØSU har tidligere fremsat detaljerede anbefalinger til EU og medlemsstaterne ⁽⁷⁾ om indførelse af politikker, der skal tilskynde til at blive længere på arbejdsmarkedet. Ud over livslang erhvervsrettet læring, aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, finansielle incitamentter til at blive i arbejde, herunder også for selvstændige arbejdstagere, og et ændret syn på ældre arbejdstagere fra virksomhedernes side, må følgende foranstaltninger også fremmes for at give ældre arbejdstagere nye valgmuligheder:

- en ændring af lovgivningen, der i nogle medlemsstater ikke tillader pensionister og modtagere af invalidepension, der ønsker at arbejde, at kombinere løn og pension,

- indførelse af et bonussystem, der tilskynder arbejdstagere til at blive i arbejde efter den lovbestemte pensionsalder: ydelser, der optjenes efter opnået pensionsalder, bør være mere attraktive end ydelser, der optjenes inden dette tidspunkt,

- tilskynde medlemsstaterne til at samarbejde med arbejdsmarkedets parter om spørgsmålet om belastende arbejdsforhold,

- tilbyde omfattende rådgivning og støtte til jobsøgende samt revalideringsforanstaltninger med henblik på længerevarende genindslutning på arbejdsmarkedet,

- indføre socialt acceptable incitamentter til senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og, hvor det er ønskeligt, udvikle attraktive modeller for en glidende overgang fra arbejde til pensionisttilværelse,

- indføre foranstaltninger, der skal mindske den fysiske og mentale arbejdsbyrde og herved gøre det muligt at blive længere på arbejdsmarkedet,

- opmuntre ældre arbejdstagere til at forbedre deres kvalifikationer,

- gennemføre oplysningskampagner for ældre arbejdstagere og for virksomheder, navnlig SMV'er, om innovativ personaleforvaltning og arbejdstilrettelæggelse, som begunstiger ældre arbejdstagere ⁽⁸⁾.

2.4.3 Politikker til fremme af et længere arbejdsliv bør også tage fat på det forhold, at unge træder ind på arbejdsmarkedet meget senere end tidligere generationer. Initiativer til forlængelse af arbejdslivet indebærer også, at der skal gribes fat om både arbejdsløsheden, navnlig langtidsledigheden, og afbræk i karrieren som følge af børneopdragelse, pasning af et afhængigt familiemedlem eller et midlertidigt handicap.

2.5 *Hvordan skal direktivet om arbejdsmarkedsrelaterede pensionskassers aktiviteter og tilsynet hermed ændres for at skabe bedre forhold for grænseoverskridende aktiviteter?*

2.5.1 Kommissionen angiver i sin rapport ⁽⁹⁾ om gennemførelsen af direktivet om arbejdsmarkedsrelaterede pensionskasser, at der ikke er grund til at ændre reglerne på nuværende tidspunkt. Hvis det efter en evalueringsrunde konkluderes, at det er nødvendigt at revidere direktivet, mener EØSU, at man bør se nærmere på betegnelsen »markeder for risikovillig kapital«, idet der er tale om så flertydig en betegnelse, at det kunne føre til

⁽⁷⁾ Jf. EØSU's udtalelse (EUT C 157 af 28.6.2005, s. 120).

⁽⁸⁾ Jf. tidligere udtalelser fra EØSU (EUT C 256 af 27.10.2007, s. 93, og EUT C 228 af 22.9.2009, s. 24).

⁽⁹⁾ KOM(2009) 203 endelig.

risici for pensionskasser og deres medlemmer. Der er forsigtighedsaspekter, der skal klarlægges, og kassernes ret til at investere deres aktiver i finansielle instrumenter med høj risiko må begrænses.

2.5.2 EØSU noterer sig muligheden for, at der opstår supplerende individuelle og **frivillige** private pensionsordninger, der fungerer ved siden af det nuværende pensionssystem. I denne forbindelse kunne det undersøges, om der er muligt at stille en garanti på europæisk plan, så de kunne komme grænsearbejdere til gode. Det kunne undersøges, om der er efterspørgsel efter og mulighed for at udvikle fælleseuropæiske individuelle pensionskonti (i stil med systemet for individuelle pensionsopspareningskonti i USA eller det lignende IKE system i Polen) **for mobile arbejdstagere**, herunder principper for drift, tilsyn og overvågning. Kommissionen kunne her overveje at anvende den 28. ordning som foreslået i Monti-rapporten og anbefalet af EØSU ⁽¹⁰⁾.

2.6 Hvilke ordninger skal omfattes af EU's foranstaltninger for at fjerne hindringer for mobilitet?

Skal EU igen undersøge spørgsmålet om overførsler, eller er mindsteforskrifter om optjening og bevarelse af rettigheder samt et sporingssystem for alle typer pensionsrettigheder en bedre løsning?

2.6.1 EU's forordninger om koordinering af de sociale sikringsordninger har vist sig at beskytte mobile arbejdstagere yderst effektivt. De har støttet princippet om, at pensionsrettigheder optjent i andre medlemsstater tages med i betragtning. Man kunne undersøge anvendelsen af det samme princip tilpasset alle supplerende – arbejdsmarkedsrelaterede og individuelle – fondsbaserede pensionsordninger. EØSU mener, man bør undersøge muligheden for akkumulering over grænserne af pensionsrettigheder fra fondsbaserede pensionsordninger.

2.6.2 EØSU beder Kommissionen om at vurdere muligheden for at opstille en grundlæggende ramme på EU-plan for optjening og bevarelse af alle pensionsrettigheder på tværs af grænserne. EØSU mener imidlertid, at det ville være svært at kombinere dette med medlemsstaternes frihed til at vælge. Imidlertid ville et sporingssystem for disse rettigheder, der koordineres på EU-plan, være hensigtsmæssigt. Hvis der inden for de europæiske lande skal være mobilitet på arbejdsmarkedet, er det ligeledes nødvendigt med pensionsrettigheder, der har mobilitet mellem arbejdsgiverne. Enhver EU-forordning bør afspejle den øgede diversitet inden for pensionsydelse. Arbejdstagernes mobilitet på tværs af grænserne bør fremmes ved at fjerne hindringer for mobiliteten, navnlig skattemæssige og administrative, for alle pensionsrettigheder akkumuleret i fondsbaserede frivillige pensionsordninger.

2.7 Skal EU's nuværende lovgivning revideres for at sikre ensartet regulering og tilsyn med fondsbaserede (altså baseret på en fond af

aktiver) pensionsordninger og produkter? Og hvilke dele af lovgivningen skal i så fald revideres?

Hvordan kan europæiske regler eller en adfærdskodeks hjælpe medlemsstaterne til at skabe en bedre balance for pensionsopsparende og pensionsselskaber mellem risiko, sikkerhed og pris?

2.7.1 Kommissionen erkender, at EU-lovgivningen om fondsbaserede pensionsordninger er fragmentarisk og utilstrækkelig. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at vurdere og, hvis det er nødvendigt, overveje muligheden for på EU-niveau at regulere optjenings- og udbetalingsfasen i disse ordninger ved at analysere følgende:

- forsigtighedstilsyn med investeringer,
- kønsaspektet,
- solvens,
- omkostninger,
- ingen forskelsbehandling i adgangen til ordningen (dækning),
- garantier for optjente pensionsrettigheder,
- minimumsbestemmelser for oplysning af individer, der er dækket af ordningen,
- minimumsydelsesgarantier, og
- tilsyn.

2.7.2 Det er i høj grad medlemmerne, der bærer risikoen ved mange af de fondsbaserede pensionsordninger med faste bidrag. Der er også store administrative omkostninger forbundet med disse ordninger. EØSU mener, at nogle aspekter af de fondsbaserede pensionsordninger skal undersøges nærmere og, om nødvendigt, reguleres på EU-niveau. Ifølge rapporten fra Udvalget for Økonomisk Politik om befolkningens aldring vil disse pensionsordninger i nogle medlemsstater spille en vigtig rolle, når det kommer til at garantere pensionister en anstændig indkomst i fremtiden. Fælles principper i EU kunne derfor hjælpe medlemsstaterne med at sikre, at disse pensionsordninger, der forvaltes af finansieringsinstitutter, er effektive og tjener pensionsmodtagernes interesser på bedst mulig vis. Den fortjeneste, som forvalterne af pensionskasserne opnår, bør være afhængig af de opnåede resultater og hænge sammen med den fortjeneste, som medlemmerne opnår. En adfærdskodeks er nyttig, men det er ikke nok. Udbetalingssystemerne i de obligatoriske fondsbaserede ordninger udgør også en udfordring, der bør diskuteres og analyseres yderligere inden for den åbne koordinationsmetode.

⁽¹⁰⁾ EUT C 21 af 21.01.2011, s. 26.

2.8 *Hvordan skal en tilsvarende solvensordning for pensionskasser udformes?*

2.8.1 Solvens II-direktivet fokuserer på almindelige forsikringer og livsforsikringer, og det kan derfor ikke gælde for pensionsprodukter. EØSU mener imidlertid, at det kunne være et godt eksempel for udformningen af et lignende system for fondsbaserede pensioner, som tager udgangspunkt i pensionsprodukternes særlige karakter og de elementer, som adskiller dem fra forsikringsprodukterne.

2.8.2 Et generelt system for pensionssystemernes solvens på nationalt plan, koordineret på EU-plan, ville være den bedste løsning til at sikre solvensen for alle pensionsordningerne, uanset deres struktur. En tilsvarende solvensordning bør mindst dække følgende:

- overvågning af implicite forpligtelser,
- overvågning af solvens og af reserverne i obligatoriske fondsbaserede pensionsordninger,
- overvågning af de arbejdsmarkedsrelaterede pensionsordningers midler og potentielle risici ved ordningerne,
- etablering af et organ på nationalt plan, der skal sikre arbejdsmarkedsrelaterede pensionsordningers solvens⁽¹¹⁾.

2.9 *Skal EU-lovgivningens beskyttelse i tilfælde af, at den arbejdsgiver, der finansierer pensionsordningen, går konkurs, forbedres, og hvordan?*

2.9.1 De arbejdsmarkedsrelaterede ordninger og obligatoriske fondsbaserede systemer vil være afgørende for at sikre en tilstrækkelig pensionsindkomst. EØSU mener, at EU skal opfordre medlemsstaterne til at regulere etableringen af garantiordninger (i form af særlige kasser eller forsikringer) for at beskytte pensionsindkomsterne i fremtiden.

2.10 *Er der behov for at modernisere de nuværende minimumsbestemmelser om oplysningspligt for pensionsprodukter (f.eks. med hensyn til sammenlignelighed, standardisering og klarhed)?*

Skal EU udforme en fælles strategi for standardoptioner ved valg af medlemskab og investeringer?

2.10.1 Pensionsprodukter er komplekse, og valg og ansvar lægges i stigende grad over på den enkelte. I denne forbindelse mener EØSU, at EU skal sikre, at national lovgivning forbedres, så den dækker alle pensionsordninger. Det er nødvendigt med en fælles tilgang på EU-niveau i form af retningslinjer for investeringer og minimumsbestemmelser om pensionssekskabernes oplysningspligt (især om risiciene for medlemmerne).

2.10.2 Kommissionen erkender, at det spiller en rolle for tilstrækkelige pensioner, at den enkelte kan foretage kvalificerede beslutninger. EØSU anmoder Kommissionen om at introducere et EU-initiativ med henblik på bedre at kunne ruste borgerne med finansiel viden om pensionsprodukter. Området er så komplekst, at det enkelte individ ikke alene kan bære det tunge ansvar for at træffe strategiske valg, og mens det hovedsagelig er regeringernes anliggende, bør arbejdsmarkedets parter involveres så meget, som det er muligt.

2.11 *Skal rammerne for politisk koordinering på EU-niveau styrkes? Hvis ja, hvilke elementer skal da styrkes med henblik på at forbedre udformningen og gennemførelsen af pensionspolitikken ved hjælp af en integreret strategi? Skal oprettelsen af en platform til integreret overvågning af alle aspekter af pensionspolitik indgå i den kommende strategi?*

2.11.1 De nuværende rammer for politisk koordinering på EU-niveau er temmelig fragmenterede. EØSU glæder sig over Kommissionens ide om en fælles platform til overvågning af alle aspekter af pensioner og samarbejde mellem alle offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og pensionssektoren. Platformen burde gøre det muligt at sammenligne situationerne i medlemsstaterne og pensionisternes levestandarder ved at anvende en række indikatorer.

2.11.2 En fælles platform til at overvåge alle aspekter af pensionspolitik, inklusive tilstrækkelighed, dækning, fattigdomsrisiko, finansiel stabilitet, investeringer, risici og solvens, ville kræve ajourførte og pålidelige data. Det ville derfor være nødvendigt at udvikle en EU-metodologi til pensionsstatistik, som involverede arbejdsmarkedets parter og andre hovedaktører. Det ville også være nødvendigt at udvikle lignende instrumenter til at overvåge pensionsordningernes implicite forpligtelser på nationalt niveau.

Bruxelles, den 20. januar 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹¹⁾ Efter samme mønster som PBGC (Pension Benefit Guaranty Corporation) i USA.